

kringen der politiek-bewuste Indonesiërs nauwelijks reacties uit: 'men heeft er', oordeelde een der inheemse bladen, 'te lang mee gewacht en het juiste psychologische moment voorbij laten gaan.'¹

Mèt Djajadiningrat kwam ook een Nederlander in de raad die in ons volgende deel een belangrijke rol zal spelen en bij wiens carrière en opvattingen wij nu iets langer stil willen staan: Ch. O. van der Plas, gouverneur van Oost-Java, toen hij tot lid van de Raad van Nederlands-Indië werd benoemd.

Van der Plas was in 1891 in Indië geboren en daar al op twintigjarige leeftijd BB-ambtenaar geworden. Nadien was hij in Leiden Arabisch gaan studeren en na de voltooiing van die studie was hij benoemd tot consul in Djeddah; hij had daar uiteraard veel te maken met de uit Indië afkomstige *hadj*-gangers. Na acht jaar verblijf in Saoedi-Arabië kreeg hij weer functies in het Indische bestuursapparaat. In '34 volgde zijn benoeming tot resident van Cheribon (provincie West-Java), in '36 werd hij tot gouverneur van de provincie Oost-Java benoemd. Hij ontpopte zich daar als een man van een nieuwe aanpak: zelf diep doordrongen van de gelijkwaardigheid van alle mensen, meende hij dat de tegenstellingen in de koloniale maatschappij konden worden verzacht en dat die maatschappij een impuls in een betere richting kon krijgen, als de leidende figuren uit de verschillende bevolkingsgroepen meer met elkaar in contact kwamen; geheel in overeenstemming met de boven de sociale realiteit zwevende denkbeelden van de beweging voor Morele Herbewapening, welke in die tijd in Europa opgeld deden, richtte hij derhalve op Oost-Java het z.g. Legioen van de Geest op, waartoe naast Europeanen ook Indonesiërs, Chinezen en Arabieren konden toetreden – 'eerbied voor het leven, eerbied voor de mens, eerbied voor de Schepper', was de zinspreuk van het Legioen en het ging er verder van uit dat, aldus zijn beginselverklaring, 'Nederlands-Indië door de eigenschappen van de bevolkingsgroepen welke de historie daar heeft samengebracht, geroepen is, de eenheid in vrije verscheidenheid tot stand te brengen.'² De politiek-bewuste Indonesiërs hadden voor zulk een streven geen waardering en veel Europeanen waren van oordeel dat van der Plas, op voet van gelijkheid met alle onderdanen omgaand, het gezag te grabbel gooide.³

¹ *Sipatahoenan*, 21 mei 1941, in *Overzicht van de Indones. en Chinees-Maleise pers*, 1941, p. 805. ² Aangehaald door H. C. Harteveld in *Een land bouwt aan zijn toekomst*. ³ Van der Plas deed zijn best, Europeanen interesse bij te brengen voor de Javaanse volkscultuur en organiseerde daartoe eens, toen hij nog gouverneur van Oost-Java was, in het gebouw van de (Europese) Kunstkring te Soerabaja een avond